

בש"פ 4600/23 - פלוני נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

בש"פ 4600/23

לפני: כבוד השופט ע' גרוסקופף

העורר: פלוני

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
מיום 30.5.2023 במ"ת 18758-09-22 שניתנה על
ידי כבוד השופט נסר אבו טהה

בשם העורר: עו"ד מיכאל עירוני

בשם המשיבה: עו"ד יוסף קנפו

החלטה

לפניי ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט נסר אבו טהה) מיום 30.5.2023 במ"ת 18758-09-22, במסגרתה נדחתה בקשתו של העורר לעיון חוזר בהחלטה להורות על מעצרו עד לתום ההליכים המשפטיים מאחורי סורג ובריח.

1. ביום 12.9.2022 הגישה המשיבה (להלן: המדינה) כתב אישום נגד העורר, אשר מייחס לו ביצוע עבירות מין ואלימות נגד אשתו (להלן: המתלוננת הראשונה), אחותה (להלן: המתלוננת השנייה). שתי המתלוננות יחדיו יכוננו להלן: המתלוננות) וחלק מילדיו. בין היתר, הואשם העורר בביצוע ריבוי עבירות של אינוס לפי סעיף 345(א)(1) וסעיף 345(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), ריבוי עבירות של מעשה סדום לפי סעיף 347(ב) וסעיף 345(א)(1) לחוק העונשין, ריבוי עבירות של תקיפה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 382(ב)(1) לחוק העונשין וריבוי עבירות של איומים לפי סעיף 192 לחוק העונשין כלפי המתלוננת הראשונה; בביצוע ריבוי עבירות של אינוס לפי סעיף 351(א) וסעיף 345(א)(1) לחוק העונשין והדחה בחקירה לפי סעיף 245(ב) לחוק העונשין כלפי המתלוננת השנייה; ובביצוע עבירות של תקיפה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 382(ב)(2) לחוק העונשין ומעשה מגונה בקטין - בן משפחה - לפי סעיף 351(ג)(2) בנסיבות סעיפים 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק העונשין כלפי חלק מילדיו (להלן: כתב האישום).

2. על פי המתואר בכתב האישום, ובתמצית, העורר נהג במשך שנים ארוכות לכפות את עצמו על המתלוננות. כך, בין השנים 2009 ל-2022, ובתדירות יום יומית, ביצע העורר במתלוננת הראשונה עבירות מין רבות ומגוונות, וכן נהג כלפיה באלימות פיזית ומילולית. נוסף על מעשים אלו, מתואר בכתב האישום כי לאורך תקופה של 9 שנים ביצע העורר במתלוננת השנייה מספר רב של עבירות מין, וזאת כאשר בחלק ניכר מתקופה זו היא הייתה קטינה. כתב האישום מייחס לעורר בנוסף ביצוע של מעשים מגונים ואף מעשי אלימות כלפי שניים מילדיו. המדובר בכתב אישום חמור במיוחד, ממנו עולה תמונה קשה של התעללות ממושכת, פיזית ונפשית מצד העורר כלפי בני משפחה רבים ובדרגות קרבה שונות.

3. העורר נעצר ביום 18.8.2022. ביום 7.12.2022, לאחר שנקבע כי קיימות ראיות לכאורה נגד העורר ולאחר שהוגש תסקיר שירות מבחן בעניינו (להלן: התסקיר), הורה בית משפט קמא על מעצרו עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו מאחורי סורג ובריח (להלן: ההחלטה הראשונה). במסגרת ההחלטה הראשונה ציין בית משפט קמא כי ספק אם קיימת חלופת מעצר המסוגלת לאיין את המסוכנות הגבוהה שנסקפת מהעורר, כפי שזו עולה מהמעשים המיוחסים לו ומהתסקיר השלילי שהוגש בעניינו. לצד זאת, נקבע כי קיים חשש לשיבוש הליכי חקירה והשפעה על עדים הנובע מכך שהעורר ומשפחתו חיים בקהילה סגורה (חסידות גור), אשר מפעילה לחץ על המתלוננת הראשונה לחזור בה מהתלונה, וכן מכך שבמסגרת כתב האישום מתוארים ניסיונות של העורר לאיים על המתלוננת השנייה במטרה למנוע ממנה לשתף פעולה עם רשויות האכיפה.

4. ביום 22.12.2022 הוגש לבית משפט זה ערר על ההחלטה הראשונה. בתום הדיון, ולאחר ששמע את הערות בית המשפט, הודיע העורר כי הוא חוזר בו מהערר, תוך שמירה על זכותו להגיש לבית המשפט המחוזי בקשה לעיון חוזר לאחר שישמעו עדויות המתלוננות. במסגרת ההחלטה הבהרתי כי: "אינני מביע כל עמדה לגופם של דברים, ובית משפט קמא יחליט לגופה של בקשה כפי שימצא לנכון" (בש"פ 8818/22 פלוני נ' מדינת ישראל (12.1.2023)).

5. ואכן, ביום 29.3.2023, לאחר ששמעו עדויות המתלוננות, הגיש העורר לבית המשפט המחוזי בקשה לעיון חוזר (להלן: הבקשה). בעקבות הגשת הבקשה הורה בית משפט קמא על הגשת תסקיר שירות מבחן נוסף בעניינו של העורר, וזאת על מנת שתיבחן האפשרות להעבירו לחלופת מעצר (להלן: התסקיר הנוסף). בתסקיר הנוסף, אשר הוגש ביום 14.5.2023, חזר שירות המבחן על המלצתו שלא לשחרר את העורר לחלופת מעצר, לרבות לחלופה טיפולית. להערכת שירות המבחן למרות הזמן שחלף, מוקדי הסיכון להישנות התנהגותו הפוגענית של העורר לא השתנו, והמוטיבציה של העורר לקחת חלק במסגרת טיפולית נובעת מרצונו להשפיע על ההליכים המשפטיים בעניינו. על כן, ולמרות שהתרשם באופן חיובי מהמפקחים שהוצעו, סבר שירות המבחן כי אין בחלופת המעצר כדי לתת מענה לסיכון שנשקף מהעורר.

6. ביום 30.5.2023 דחה בית משפט קמא את בקשתו של העורר לעיון מחדש בתנאי מעצרו (להלן: ההחלטה השנייה). במסגרת ההחלטה השנייה בית המשפט קבע כי ניתן ללמוד מהתסקיר הנוסף שהמסוכנות הנשקפת מעורר לא פחתה עם חלוף הזמן. בנוסף נקבע כי למרות שהמתלוננות סיימו להעיד, החשש לשיבוש הליכי משפט עודנו רלוונטי, שכן בני משפחתה של המתלוננת צפויים להעיד כחלק מפרשת התביעה בהמשך ההליך. לאור זאת, הגיע בית משפט קמא למסקנה כי לא ניתן יהיה להגשים את תכליות המעצר על דרך של העברת העורר למעצר בפיקוח אלקטרוני.

על החלטה זו הוגש הערר שלפניי.

7. במסגרת הערר, וכן בדיון שהתקיים לפניי ביום 21.6.2023, טען העורר כי יש בכוחו של מעצר בפיקוח אלקטרוני לאיין את המסוכנות הנשקפת ממנו, וזאת בשים לב להתרשמותו החיובית של שירות המבחן מהמפקחים המוצעים. כך גם העורר סבר כי משסיימו המתלוננות להעיד, הוסר החשש לשיבוש הליכי המשפט. לאור זאת, נטען כי יש בחלופת המעצר שהוצעה, המרוחקת ממקום מגוריהן של המתלוננות, כדי להגשים את תכליותיו של המעצר. מנגד, המדינה בדעה כי ניתן ללמוד מהמעשים המיוחדים לעורר, וכן מהתרשמותו של שירות המבחן כפי שבאה לידי ביטוי בתסקיר הנוסף, כי הסכנה הנשקפת מהעורר נותרה גבוהה. כמו כן, ועל רקע העובדה כי טרם הסתיימה פרשת התביעה, נטען כי החשש משיבוש הליכי משפט עומד בעינו. על רקע האמור, סבורה המשיבה כי אין מקום להתערב בהחלטתו של בית משפט קמא, משמע יש להותיר את העורר במעצר מאחורי סורג ובריח.

דיון והכרעה

8. לאחר שעיינתי בהודעת הערר והקשבתי לטענות הצדדים בעל-פה, הגעתי למסקנה כי דין הערר להידחות.

9. כידוע, אין להורות על המשך מעצרו של נאשם מאחורי סורג ובריח, אם ניתן להשיג את מטרות המעצר בדרך של שחרור לחלופת מעצר שפגיעתה בחירות הנאשם פחותה (סעיף 21(ב)(1) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים)). במקרה דנן, השאלה העומדת לפניי היא אם ניתן בשלב זה, לאחר העדת המתלוננות, להגשים את תכליות המעצר באמצעות העברה למעצר בפיקוח אלקטרוני (סעיף 22(ב)(א) לחוק המעצרים; בש"פ 4658/15 פ"ש נ' מדינת ישראל, פסקאות 13-14 (9.7.2015)). אקדים מסקנה לדיון, ואציין כי בנסיבות העניין, אין מקום להתערב בקביעתו של בית המשפט המחוזי כי גם לעת הזו, יש להותיר על כנה את ההחלטה לפיה העורר ישהה במעצר מאחורי סורג ובריח עד תום ההליכים המשפטיים בעניינו.

10. באשר למסוכנות הנשקפת מהעורר, הרי שהמעשים המיוחדים לו, הכוללים ביצוע של עבירות מין ואליומות מרובות כלפי בני משפחתו, מקימים חזקת מסוכנות סטטוטורית לפי סעיף 21(א)(1)(ג)(5) לחוק המעצרים. במקרים בהם קמה חזקת מסוכנות סטטוטורית קובע סעיף 22(ב) לחוק המעצרים כי בית המשפט יורה על מעצר בפיקוח אלקטרוני רק אם שוכנע, מטעמים מיוחדים שיירשמו, כי בשל נסיבות ביצוע העבירה או נסיבותיו המיוחדות של הנאשם ניתן להסתפק במעצר בפיקוח אלקטרוני. באשר לפרשנות המונח "טעמים מיוחדים" כבר נקבע, כי קיומם של מפקחים ראויים אינו יכול להיחשב כטעם המצדיק לבדו שחרור למעצר בפיקוח אלקטרוני (בש"פ 2472/16 זיתוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (3.4.2016); בש"פ 248/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 28 (2.2.2020)). בעניינינו, לא רק שהעורר לא הצביע על טעמים מיוחדים המצדיקים את העברתו למעצר בפיקוח אלקטרוני, אלא שכפי שיפורט להלן

קיימים שני שיקולים נוספים המצדיקים, לגישתי, את הותרתו במעצר מאחורי סורג ובריה.

11. ראשית, לדידי יש לייחס במקרה זה משקל משמעותי להמלצתו של שירות המבחן, אשר לא סבר כי ניתן לאיין את המסוכנות הנשקפת מהעורר באמצעות השמתו בחלופת המעצר כלשהי, ומעצר בפיקוח אלקטרוני בכלל זה. אומנם, כפי שנפסק פעמים רבות המלצתו של שירות המבחן אינה מחייבת את בית המשפט (ראו מני רבים: בש"פ 1829/22 מדינת ישראל נ' חטואל, פסקה 14 (3.5.2022); בש"פ 6469/22 אלקרעאן נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (11.10.2022)), אך כאשר התסקיר בא בהמלצה שלילית ביחס לאפשרות ההעברה למעצר בפיקוח אלקטרוני, על העורר לשכנע באפשרות שחרור ממעצר מאחורי סורג ובריה באמצעות טעמים משמעותיים המצדיקים סטייה מהמלצה זו (בש"פ 3161/10 מדינת ישראל נ' מהרבנד, פסקה 22 (2.5.2010); בש"פ 6884/22 מדינת ישראל נ' הייב, פסקה 9 (20.10.2022); בש"פ 3383/23 מדינת ישראל נ' חסונה, פסקה 9 (7.5.2023)). סבורני כי בנסיבות העניין לא הוצגו על ידי העורר טעמים מעין אלו. בשונה מבא-כוח העורר, אינני סבור כי שירות המבחן ייחס בתסקיר הנוסף משקל של ממש לעצם העובדה כי העורר טוען לחפותו. במסגרת התסקיר הנוסף שירות המבחן ציין במפורש כי המלצתו השלילית באה על רקע המאפיינים האישותיים של העורר, וכן העובדה כי עדיין קיימים מוקדי סיכון רבים המגבירים את החשש להישנות התנהגות עוברת חוק ופוגענית מצדו (עמ' 3 לתסקיר הנוסף). בית המשפט קמא התבסס על התרשמויות מקצועיות אלה, וכערכאת ערעור לא מצאתי הצדקה להתערב בכך.

12. שנית, סבורני שבנסיבות העניין החשש הממשי כי העורר, או מי מטעמו, יפעל על מנת לשבש את ההליכים המשפטיים המתנהלים בפני בית משפט קמא, שריר וקיים. אומנם המתלוננות סיימו להעיד, אך פרשת התביעה טרם הגיעה לסיומה, וכפי שציין בא-כוח המדינה, חלק מהעדים אשר צפויים להעיד בהמשך ההליך הם בני משפחתם של העורר ושל המתלוננות. במצב דברים זה, ובשים לב לאופי העבירות בהן מואשם העורר, קיים חשש כי הימצאותו של העורר מחוץ לכותלי בית הסוהר תוביל לשיבוש הליכי משפט (בש"פ 1778/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (13.3.2017); בש"פ 6958/19 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 11 (30.10.2019)). ודוק, בנסיבות העניין אין המדובר בחשש בעלמא, שכן כאמור כתב האישום מייחס לעורר מעשים שמטרתם למנוע מהמתלוננת השנייה לשתף פעולה עם רשויות האכיפה.

אשר על כן, הגעתי למסקנה כי בנסיבות העניין לא ניתן להורות גם לעת הזו על העברתו של העורר למעצר בפיקוח אלקטרוני.

13. סוף דבר: דין הערר להידחות.

ניתנה היום, ט' בתמוז התשפ"ג (28.6.2023).

שׁוֹפֵט